

**С.Б. Іванова,
Л.О. Глущенко,
В.М. Пігуз**

Інститут проблем штучного
інтелекту НАН України
і МОНМС України

15-річчя МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО- ТЕОРЕТИЧНОГО ЖУРНАЛУ "ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ": ДОСВІД СТВОРЕННЯ, СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Міжнародний науково-теоретичний журнал "Штучний інтелект" як складову видавничої діяльності НАН України було створено 1996 року в період стрімкого становлення нової сфери наукових досліджень, що виходять з концепції штучного інтелекту. Саме на кінець ХХ століття припав своєрідний «зоряний час» науки про штучний інтелект, яка на той час уже набувала статусу респектабельної наукової дисципліни, що несе нові можливості у світ інформаційних технологій і надію на вирішення труднощів, пов'язаних із лавиноподібним зростанням обсягів інформації.

Ідея створення журналу "Штучний інтелект" виникла в Інституті проблем штучного інтелекту НАН України, науково-дослідний колектив якого цілеспрямовано та продуктивно брав участь у розвитку і формуванні цієї наукової дисципліни, її концептуальних моделей, фундаментальних і прикладних досліджень, розробці специфічних методів і прийомів. До складу редколегії журналу увійшли видатні українські вчені зі світовим ім'ям: академіки НАН України М.З. Згуровський, І.В. Сергієнко та інші діячі української науки, а також зарубіжні колеги – доктор Д.П. Шишков (Болгарія), доктор Р. Куц (США) та ін. З моменту заснування журналу його головним редактором незмінно є А.І. Шевченко – доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН України.

Відзначаючи активні дослідження у галузі штучного інтелекту в Україні, Президент Асоціації штучного інтелекту Росії, професор Д.І. Поспелов у напутньому слові, уміщеному в першому "історичному номері" журналу "Штучний інтелект" (№ 1, 1996), писав про реальні шанси учених нашої країни зайняти досить виграшні позиції у галузі створення інформаційних технологій у новому історичному часі.

На сьогодні видано 50 випусків журналу, у яких опубліковано більше 2500 статей, написаних вельми представницьким корпусом авторів з багатьох країн ближнього та далекого зарубіжжя. Починаючи з 2001 року, журнал виходить з періодичністю 4 номери на рік (деякі з них – обсягом до 800 сторінок).

Журнал "Штучний інтелект" з перших випусків сприяє відображенню найсучасніших актуальних досліджень, що охоплюють найширший діапазон штучного інтелекту – від концептуальних і дискусійних ідей теорії до проблем технологій і технічної реалізації.

За роки свого існування журнал знайшов активну групу авторів, які забезпечують солідний редакторський портфель, заслужив гарну репутацію

серед міжнародних періодичних журналів Східної Європи. Нашими постійними авторами є відомі вчені з Інституту кібернетики НАН України ім. В.М. Глушкова, Південного федерального університету (Росія), Люблінського технологічного університету (Польща), Об'єднаного інституту проблем інформатики НАН Білорусі, Інституту індустріальної автоматики (Мадрид, Іспанія), Інституту інформаційних технологій НАН Азербайджану, наукових інститутів Києва, Харкова, Москви, Мінська, Новосибірська, Владивостока тощо. Журнал включено до Переліку ВАК Білорусі.

Уявлення про масштаби охоплення досліджень і результативність наукового діалогу у співтоваристві дослідників проблем штучного інтелекту наочно відображає щорічна Міжнародна науково-технічна конференція "Штучний інтелект. Багатопроекторні системи", у якій, як правило, беруть участь більше 200 учених із різних країн. Організатори цієї конференції, що традиційно проводиться в Україні (Крим, Казивелі) та Росії (Краснодарський край, Геленджик), — провідні спеціалізовані наукові інститути України, Росії та Білорусі, які сприяють реалізації інтеграційних процесів у сформованому пострадянському науковому просторі, консолідації міжнародної спільноти й динамічному відображенню наукових ідей та інноваційних розробок. У дусі збереження кращих традицій радянської та української математичних шкіл, сприяючи реалізації та розвитку наукового потенціалу, у рамках конференції проводяться Міжнародні молодіжні наукові школи "Системи та засоби штучного інтелекту", "Високопродуктивні обчислювальні системи", "Нейроінформатика та системи асоціативної пам'яті".

Випуски журналу "Штучний інтелект" (обсягом 60–80 обл.-вид. аркушів) містять статті не тільки добре відомих дослідників, визнаних у світі фахівців, а й перспективних молодих учених.

Усі статті проходять наукове рецензування (за необхідності подвійне — зовнішнє та внутрішнє). 2010 року журнал успішно пройшов процедуру ререєстрації у ВАК України та зберіг за собою відповідний статус — журнал внесено до оновленого Переліку журналів ВАК, у яких публікуються результати дисертаційних робіт.

Співвідношення між кількістю статей російською, українською та англійською мовами в середньому можна охарактеризувати величинами 75, 20, 5 % відповідно. Журнал реферує український реферативний журнал "Джерело" та ВІНІТІ РАН, електронна версія журналу представлена на сайті Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

З 2010 року редакція активно працює над просуванням журналу "Штучний інтелект" у провідні міжнародні бази даних — *ISI (Web of Knowledge)* і *Scopus*. Так, з початку 2010 року в кожному номері введена англійська інформація, що відображає склад редколегії, засновників журналу, випускні відомості. Кожна стаття, крім анотації англійською мовою (500 знаків з пробілами), містить і англійське резюме, у якому зміст статті подано більш повно і яке містить конкретні результати та їхню наукову новизну. Журнал має свою веб-сторінку. У найближчих номерах журналу

література у пристатейних списках буде представлена і у транслітерованому вигляді, відповідно до запитів відомих наукометричних баз. Проте це питання вимагає методичної підтримки та нормативної бази в контексті наявних і узаконених вимог, чинних в Україні.

Необхідно підкреслити очевидну проблематичність і труднощі процесу входження журналу до міжнародного інформаційного простору. Великий обсяг і своєрідність технічних вимог до подання журналу в різні наукометричні бази, тривалий період розгляду й експертизи ускладнюють репрезентативне представлення видання, у зв'язку з чим виникає необхідність у професійній методичній підтримці з боку Науково-видавничої ради НАН України. Запропонований у попередньому випуску збірника "Наука України у світовому інформаційному просторі" (№ 3, 2010) варіант адаптації через *Versita* — видавця і розповсюджувача наукової періодики східноєвропейського регіону — вимагає достатньої фінансової бази, що за наявного цього року фінансування є абсолютно нереальним.

Напрямо інформаційно-комунікаційних технологій має дійсну підтримку в рамках міжнародного проекту *SCUBE — ICT*, що об'єднує вчених України, Беларусі та країн ЄС. У 2010 році Інститут проблем штучного інтелекту НАН України та МОНМС України став одним із його учасників, що дає надію на просування наукових досягнень вказаного Інституту та журналу "Штучний інтелект" у світовий інформаційний простір.

З перших випусків журнал створювався на основі сучасних комп'ютерних технологій. Специфіка змісту опублікованих в ньому статей пов'язана з наявністю дуже складних (багатоярусних) формул, таблиць, графіків, рисунків, у тому числі просторових зображень, що вимагає високого професіоналізму як від редакторської, так і видавничої груп.

Відповідно до вимог сучасного редакційно-видавничого процесу сформовано колектив редакції, усі співробітники якого є сучасними фахівцями, серед них — магістри в галузі мовознавства та сучасних комп'ютерних технологій. Редакція поповнює свої кадри випускниками Державного університету інформатики і штучного інтелекту, які здобули освіту за спеціальністю "Програмне забезпечення інформаційних систем" і які починають осягати особливості редакційно-видавничого процесу, його захопливість і відчуття спільної творчості ще будучи студентами. Така практика підготовки дозволяє проводити відбір найбільш перспективних випускників вишів для професійної роботи в журналі.

Пройшовши 15-річний шлях становлення та розвитку, журнал "Штучний інтелект" набув значимості у розвитку та розповсюдженні результатів наукових досягнень міжнародного співтовариства дослідників, витримавши таким чином перевірку часом, зазнавши змін і продовжуючи виконувати свою інформаційну місію у світі сучасних наукових ідей, пошуків, розробок.

Найближчим часом журнал "Штучний інтелект" має намір і сподівання взяти участь у Програмі підтримки журналів НАН України.